

UCHWAŁA Nr VI/68/2019

RADY MIASTA KALISZA

z dnia 28 lutego 2019 roku.

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Kalisza na lata 2019 – 2021.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt. 3a, art. 12 pkt 11, art. 91 i art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym (Dz. U z 2018r. poz. 995 ze zm.) oraz art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zm.) uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Kalisza na lata 2019 – 2021 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kalisza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Przewodniczący
Rady Miasta Kalisza
/.../
dr inż. Janusz Pęcherz*

**UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR VI/68/2019
RADY MIASTA KALISZA**

z dnia 28 lutego 2019 roku

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Kalisza na lata 2019 – 2021.

Stosownie do treści art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej zawierający między innymi diagnozę systemu pieczy zastępczej oraz coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Dotychczas przyjęty Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Kaliszu przyjęty był na lata 2016 – 2018.

W związku z powyższym podjęcie przedmiotowej uchwały jest konieczne i uzasadnione.

w z. Prezydenta Miasta Kalisza

/.../

Grzegorz Kulawinek

Wiceprezydent Miasta Kalisza

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ

MIASTA KALISZA NA LATA 2019 – 2021

KALISZ 2019

Spis treści

Wstęp.....	str. 3
Diagnoza.....	str. 4
Asysta rodzinna.....	str. 6
Rodzinna piecza zastępcza na terenie Miasta Kalisza.....	str. 7
Wydatki na rodzinne formy pieczy zastępczej.....	str. 16
Koordinatorzy rodzinnej pieczy zastępczej	str. 20
Instytucjonalna piecza zastępcza.....	Str. 24
Usamodzielniani wychowankowie.....	str. 29
Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny w Mieście Kaliszu.....	str. 33
Cele i rezultaty Programu.....	str. 35
Limity rodzin zastępczych zawodowych na lata 2019-2021.....	str. 41
Monitoring i ewaluacja	str. 42
Zakończenie.....	str. 43
Spis tabel, wykresów, schematów.....	str.44-47

WSTĘP

Realizacja i opracowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Kalisza na lata 2019-2021 zawierające min. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych jest obowiązkiem ustawowym Miasta Kalisza i wynika z art. 180 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r., poz. 998 ze zmianami).

Zmiany przepisów prawa, wprowadzenie standardów dla placówek opiekuńczo – wychowawczych, postęp cywilizacyjny, zmiany demograficzne (starzenie się społeczności miasta oraz odpływ ludności do mniejszych miejscowości) powodują konieczność projektowania i modyfikacji strategicznych działań również w lokalnym systemie pieczy zastępczej, jednakże zmiana społeczna nie następuje równie szybko jak zmiana ustawodawcza i nie zawsze przynosi efekt w krótkim odstępie czasu.

Niekorzystne zjawiska społeczne min. uzależnienia, brak odpowiednich wzorców, powielanie modelu wyuczonej bezradności życiowej wywołują kryzysy w rodzinie, a w rezultacie zagrażają zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci w tych rodzinach. Pozostawiona bez pomocy rodzina nie jest w stanie pokonać samodzielnie trudności zaburzających jej podstawowe funkcje w zakresie opieki, wychowania i przygotowania dziecka do samodzielności. Oddzielenie dziecka od rodziny, której funkcjonowanie zagraża jego zdrowiu i życiu jest ostatecznością. Należy podjąć wszelkie działania, aby dziecko nie trafiło do pieczy instytucjonalnej, gdyż naturalnym środowiskiem funkcjonowania człowieka jest rodzina. Rodzina zaspokaja podstawowe potrzeby człowieka, zapewnia rozwój, poczucie więzi i bezpieczeństwa. Zatem rozwój i wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej z równoległe realizowanym zadaniem odbudowy rodziny biologicznej stanowi podstawę działań całego systemu pomocy dziecku i rodzinie.

Projektowane zmiany, założenia i plany rozwoju skutecznego systemu rodzinnej pieczy zastępczej przez osiągnięcie wskaźników są niezbędne dla dalszego rozwoju Miasta Kalisza w zakresie wszechstronnej pomocy dziecku pozbawionemu opieki i znajdującego się w kryzysie.

DIAGNOZA

Miasto Kalisz leży w południowej części Województwa Wielkopolskiego i jest najważniejszą jednostką samorządu Subregionu Kaliskiego w środku tzw. „dużego trójkąta” wyznaczonego przez miasta Łódź – Wrocław – Poznań oraz jest jednym z elementów tzw. „małego trójkąta” wyznaczonego przez sąsiednie miasta tj. Ostrów Wielkopolski – Pleszew – Kalisz. Położenie takie sprzyja rozwojowi miasta i okolicznych gmin. Kalisz jest średniej wielkości miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 97 649 osób (wg Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Kalisza na dzień 31.12.2018r.), natomiast 101 625 osób (wg GUS na dzień 31.12.2017r.) z czego 53,5% stanowią kobiety, a 46,5% mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 7,1%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,3 lat i jest większy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców Kalisza w 2050 roku wyniesie 79 226 mieszkańców; Kalisz ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -353. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,46 na 1000 mieszkańców Kalisza. W 2017 roku urodziło się 876 dzieci, w tym 50,1% dziewczynek i 49,9% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 316 gramów. Najwięcej mieszkańców Kalisza jest w wieku produkcyjnym (15-64 rok życia): 65,8% jednak średnia dla Wielkopolski to 67,9%, co stawia Kalisz w niekorzystnej sytuacji demograficznej – średnia wieku mieszkańców zwiększa się i wynosi dla osób powyżej 65 – go roku życia aż 20,3% (Wielkopolska 15,7%). Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oscyluje na poziomie 14% (13,9% w 2017r.), podczas gdy dla Wielkopolski przekracza 16% (16,3% w 2017r.).

Wykres nr 1 „Piramida wieku mieszkańców Kalisza” (www.polskawliczbach.pl)

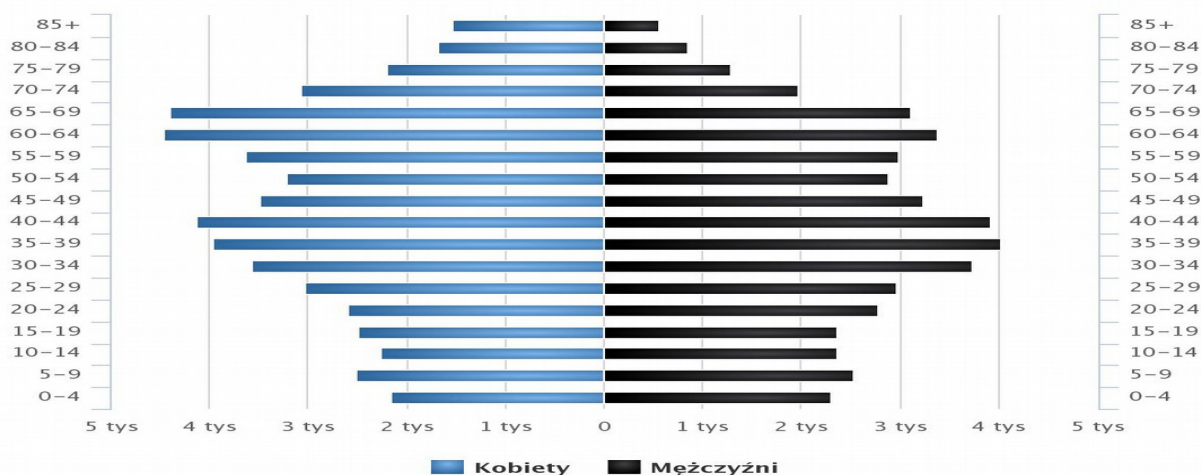

Tabela nr 1 „Przyczyny zgonów zarejestrowanych”

	Kalisz	Polska
Choroby układu krążenia	37,50%	45,70%
Nowotwory	25,80%	26,70
Choroby układu oddechowego	7%	6,10%

Umieralność w wyniku chorób układu krążenia i nowotworów jest niższa od statystyki krajowej jednak umieralność w wyniku chorób układu oddechowego jest wyższa od krajowej i może wynikać z większego niż w innych miastach zanieczyszczenia powietrza, głównie w centrum miasta. Zgodnie z danymi GUS za 2017r. mieszkańcy Kalisza zawarli w 2017 roku 423 małżeństwa, co odpowiada 4,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 2,0 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie więcej od wartości dla kraju. 26,4% mieszkańców Kalisza jest stanu wolnego, 55,4% żyje w małżeństwie, 6,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,1% to wdowy i wdowcy. Wysoki odsetek rozwodów, zwiększa liczbę osób samotnie wychowujących dzieci, a tym samym zwiększa się ryzyko powstawania trudności wychowawczych i opiekuńczych związanych z samotnym rodzicielstwem, narażając dziecko na konflikt lojalności, stres, traumy i trudne przeżycia psychiczne. Powoduje to konieczność wsparcia rodziny systemem pomocy społecznej, w tym objęcia asystą rodzinną.

ASYSTA RODZINNA

Rodzinie będącej w kryzysie, przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu udziela wsparcia wprowadzając do rodziny asystenta.

Pomoc w tej formie odbywa się za zgodą rodziny i z jej udziałem, zgodnie z opracowanym planem działań popartym gruntowną diagnozą sytuacji rodziny. Plan działania z rodziną jest cyklicznie aktualizowany. Asysta rodzinna jest ważnym elementem procesu pomocy stanowiąc formę profilaktyki chroniącej rodzinę przed rozpadem i koniecznością umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Z uwagi na to, że dysfunkcjonalność rodziny ma charakter złożony, a istniejące problemy determinują występowanie kolejnych, konieczne staje się objęcie rodziny tą formą pomocy w sposób długofalowy. Nierzadko rodziny korzystają z tej formy wsparcia przez okres kilku kolejnych lat.

W 2018r. asystą rodzinną Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu objęto 126 rodzin, w których przebywało 315 dzieci. Z rodzinami pracowało 9 asystentów zatrudnionych przez Ośrodek.

Praca z rodzinami ma na celu motywowanie do niezbędnych zmian min. zaprzestanie przemocy, podjęcia leczenia odwykowego, poszukiwanie pracy, poprawę kompetencji wychowawczych, a także prawidłowe gospodarowanie budżetem domowym. Asystent rodziny jest codziennym towarzyszem rodziny, która nie potrafi samodzielnie pokonać różnych trudności życiowych.

Jednak w momencie, gdy podejmowane działania nie przynoszą pożądanych zmian w funkcjonowaniu rodziny, wówczas należy rozważyć umieszczenie dziecka poza rodziną biologiczną.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA NA TERENIE MIASTA KALISZA

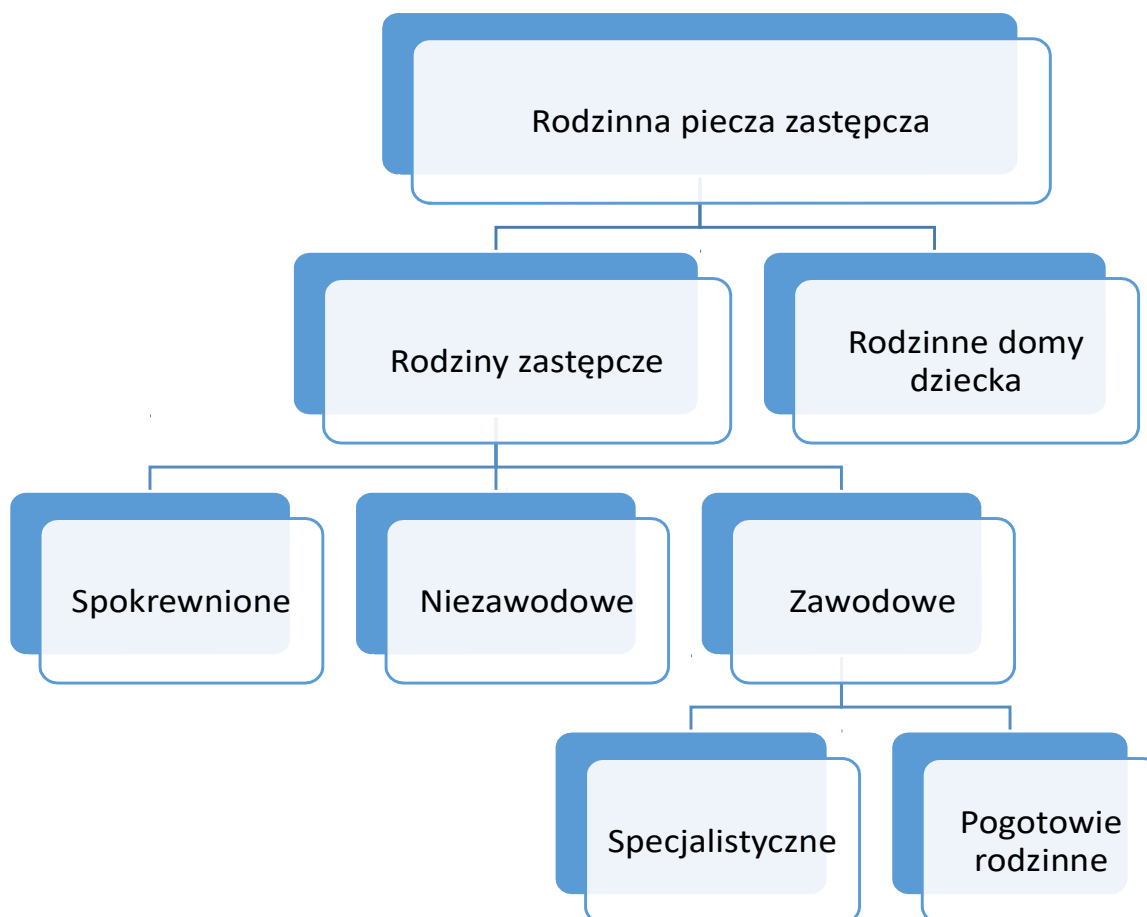
Formy rodzinnej pieczy zastępczej określone zostały w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zmianami) i składają się na nią:

1. Rodziny zastępcze:

- spokrewnione rodziny zastępcze,
- niezawodowe rodziny zastępcze,
- zawodowe rodziny zastępcze w tym specjalistyczne, oraz rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego,

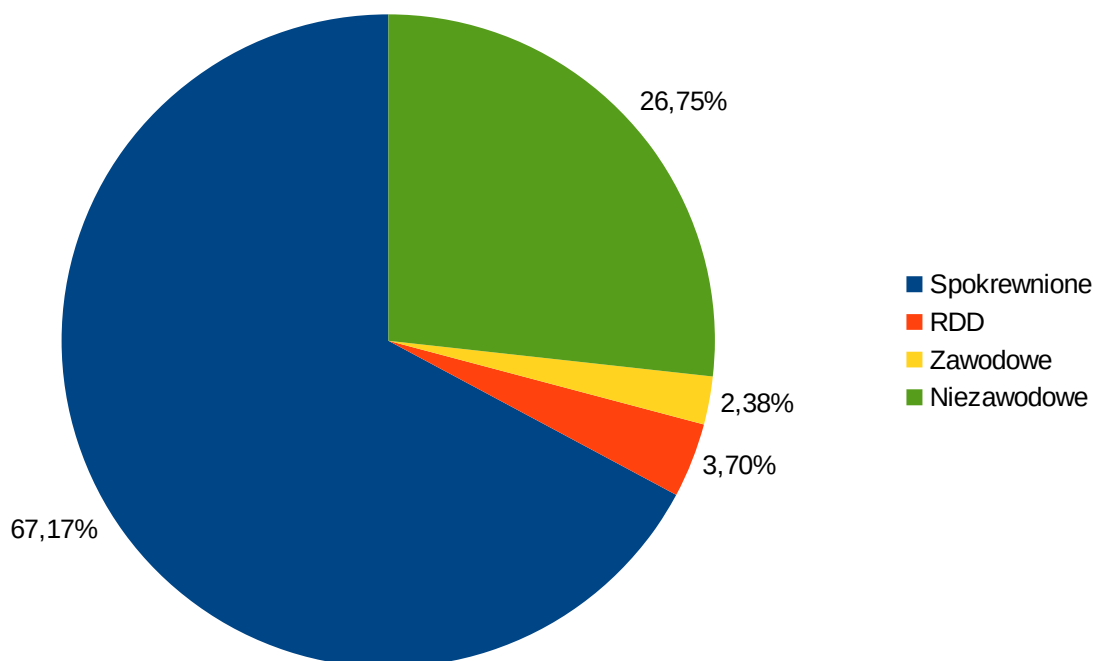
2. Rodzinne domy dziecka.

Schemat nr 1 „Formy rodzinnej pieczy zastępczej wg ustawy”

Zgodnie z Zarządzeniem nr 147/2012 Prezydenta Miasta Kalisza z dnia 30 marca 2012r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej został wyznaczony organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej i realizuje zadania powiatu w tym zakresie.

Wykres nr 2 „Formy pieczy zastępczej na terenie Miasta Kalisza”

Z analizy wcześniejszych lat funkcjonowania rodzin zastępczych zauważalna jest przewaga rodzin zastępczych spokrewnionych tj. dziadkowie i rodzeństwo – ponad 67% oraz rodzin niezawodowych – ponad 26%. Najmniej liczną grupą są rodziny zastępcze zawodowe.

W Kaliszu nie funkcjonuje zawodowa rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego. Od momentu wejścia w życie ustawy z 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zmianami) nie udało się utworzyć tego typu rodziny zastępczej zawodowej.

Pomimo braku pogotowia rodzinnego w Kaliszu rolę taką pośrednio spełniają rodziny niezawodowe i rodzinne domy dziecka przyjmując dzieci umieszczane przez Sąd Rejonowy

w trybie zabezpieczenia tj. interwencyjnie - w nagłych przypadkach, kiedy zagrożone jest dobro dzieci.

Tabela nr 2 „Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w Kaliszu na przestrzeni lat 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Liczba rodzin zastępczych	154	161	162
W tym:			
- rodziny zastępcze spokrewnione	107	114	113
- rodziny zastępcze niezawodowe	42	42	45
-rodziny zastępcze zawodowe	5	5	4
- w tym specjalistyczne	2	2	2

Tabela nr 3 „Liczba dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Kalisza w latach 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	203	213	217
W tym z terenu innych powiatów	28	27	27

Z powyższych zestawień wynika, że liczba rodzin i liczba dzieci w tych rodzinach na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

W roku 2018 w 113 rodzinach zastępczych spokrewnionych przebywało w sumie 142 dzieci; w 45 rodzinach zastępczych niezawodowych przebywało 66 dzieci; w 4 rodzinach zawodowych 9 dzieci.

Tabela nr 4 „Liczba rodzinnych domów dziecka i umieszczonych w nich dzieci w latach 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Liczba rodzinnych domach dziecka	5	5	6
Liczba dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka	24	24	33

W 2018r. na terenie Kalisza powstał kolejny rodzinny dom dziecka (przekształcony z zawodowej rodziny zastępczej).

W stosunku do roku 2012, w którym funkcjonowały jedynie 2 rodzinne domy dziecka, liczba rodzinnych domów dziecka potroiła się. Spośród 6 rodzinnych domów dziecka, 2 z nich mieszczą się poza terenem Miasta Kalisza na mocy zawartych porozumień z Powiatem Kaliskim. Są one obsługiwane i finansowane całkowicie przez Miasto Kalisz. Możliwość taką daje art. 60 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zmianami).

Rodzinne domy dziecka pozwalają zabezpieczyć miejsca w pieczy zastępczej dla licznych rodzeństw pozwalając jednocześnie na zachowanie struktur rodzinnych.

W przypadku braku możliwości umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Kalisza, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu poszukuje również miejsc na terenie innych powiatów.

Tabela nr 5 „Dzieci z terenu Kalisza przebywające w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w latach 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Liczba rodzin	27	27	28
Liczba dzieci	36	33	38

W trakcie 2018r. w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów zostało umieszczonych sześćoro dzieci.

Tabela nr 6 „Napływ dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Kalisza w latach 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Liczba dzieci nowo umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	30	29	44
W tym:			
Z rodziny biologicznej	28	26	39
Z placówki opiekuńczo-wychowawczej	2	2	4
Z innej rodziny zastępczej	-	1	1

Z powyższego zestawienia wynika, że w 2018r. w porównaniu z pozostałymi latami wzrosła liczba dzieci napływających do rodzinnej pieczy zastępczej.

Nadal większość dzieci to dzieci, które trafiają do rodzin zastępczych prosto z rodzinnych domów.

Spośród 44 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w 2018r. - 32 z nich to dzieci w wieku od urodzenia do 10 roku życia.

Tabela nr 7 „Liczba dzieci opuszczających rodziną pieczę zastępczą z terenu Kalisza na przestrzeni lat 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Liczba dzieci opuszczających rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	17	32	25
w tym:	3	8	3
powrót do domu rodzinnego			
przysposobienie	3	3	3
opuszczenie rodziny po ukończeniu 18 – go roku życia	9	14	12
umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej	0	3	4
zmiana miejsca zamieszkania rodziny zastępczej	0	0	2
umieszczenie w innej rodzinie zastępczej	0	0	1
inne przyczyny	2	4	0

Z przedstawionych zestawień wynika, że nadal najwięcej wychowanków opuszcza rodziną pieczę zastępczą po uzyskaniu pełnoletności. Świadczy to o tym, że w większości dzieci pozostaje w rodzinach zastępczych do ukończenia 18 – go roku życia, a często jeszcze dłużej tj. przez okres kontynuowania nauki.

Liczba dzieci przysposobionych utrzymuje się na tym samym poziomie – 3 dzieci w roku. Spośród 9 przysposobionych dzieci w okresie ostatnich trzech lat – 6 to dzieci przysposobione przez rodziny zastępcze lub prowadzących rodzinne domy dziecka.

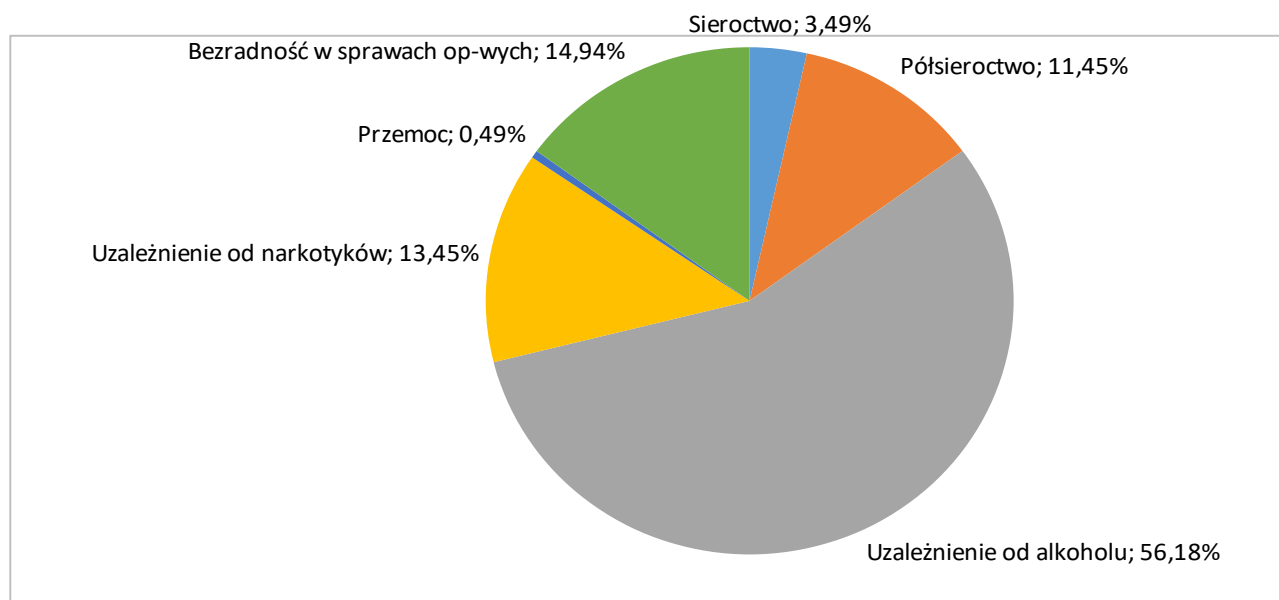
Powrót dziecka do rodziny biologicznej jest celem trudnym do osiągnięcia. Wymaga długofalowej pracy na wielu płaszczyznach. Zmiany, które uda się osiągnąć rodzicom

biologicznym wymagają ustabilizowania i pewności, że są na tyle trwałe, by pozwolić na powrót dziecka. Proces ten przy zaangażowaniu wielu specjalistów może trwać nawet wiele lat. Mimo to, każdego roku kilkoro dzieci wraca do rodziny biologicznej.

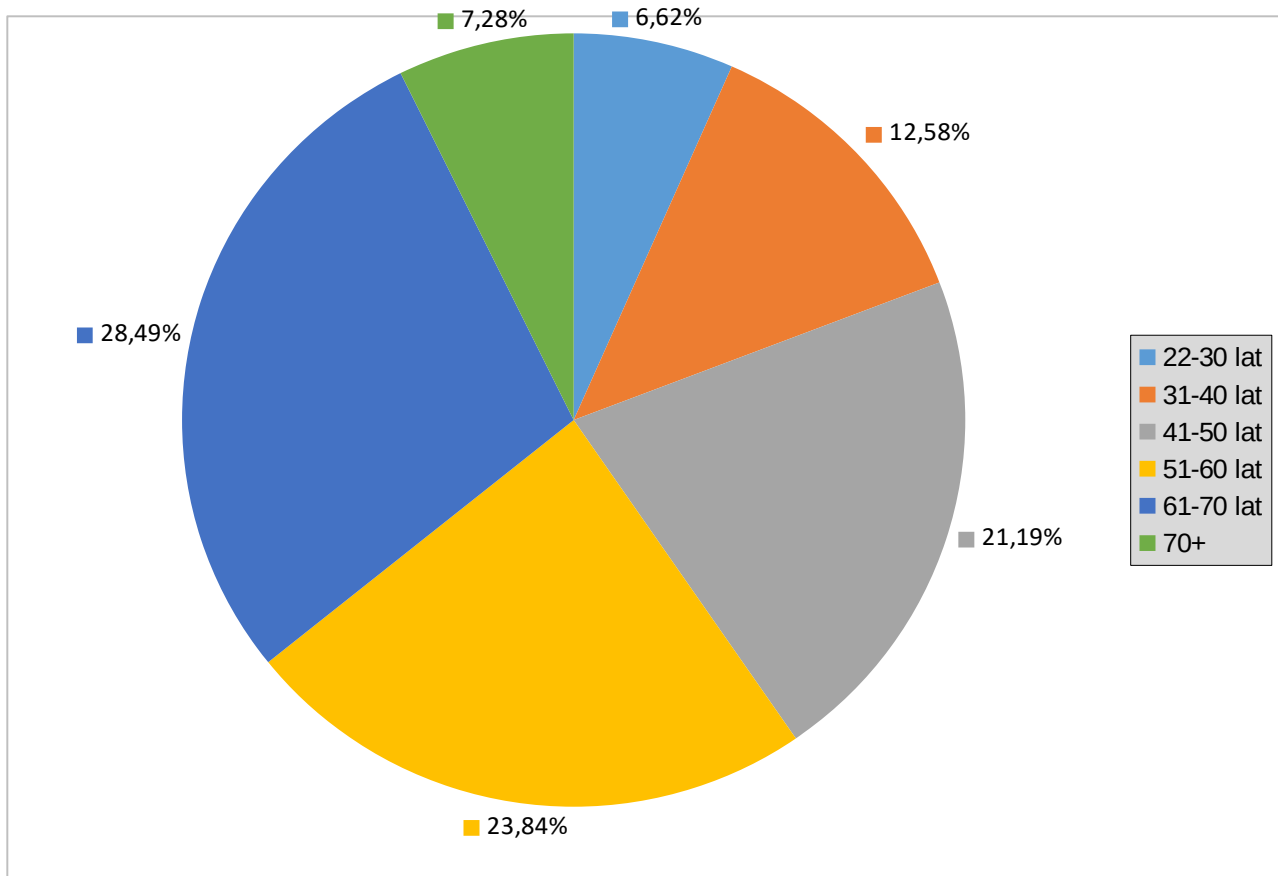
Przyczyny umieszczenia

Zdecydowaną większość przyczyn (ponad 60%) umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej stanowią uzależnienia rodziców (alkohol i środki psychoaktywne, nierzadko obie używane równocześnie). Z obserwacji pracowników MOPS w Kaliszu wynika, że z roku na rok coraz częściej przyczyną „odbierania” dzieci rodzicom jest ich uzależnienie od środków psychoaktywnych (w tym dopalaczy). Podstawowym kierunkiem pracy mającej na celu powrót dziecka do domu rodzinnego jest motywowanie rodziców do walki z uzależnieniem.

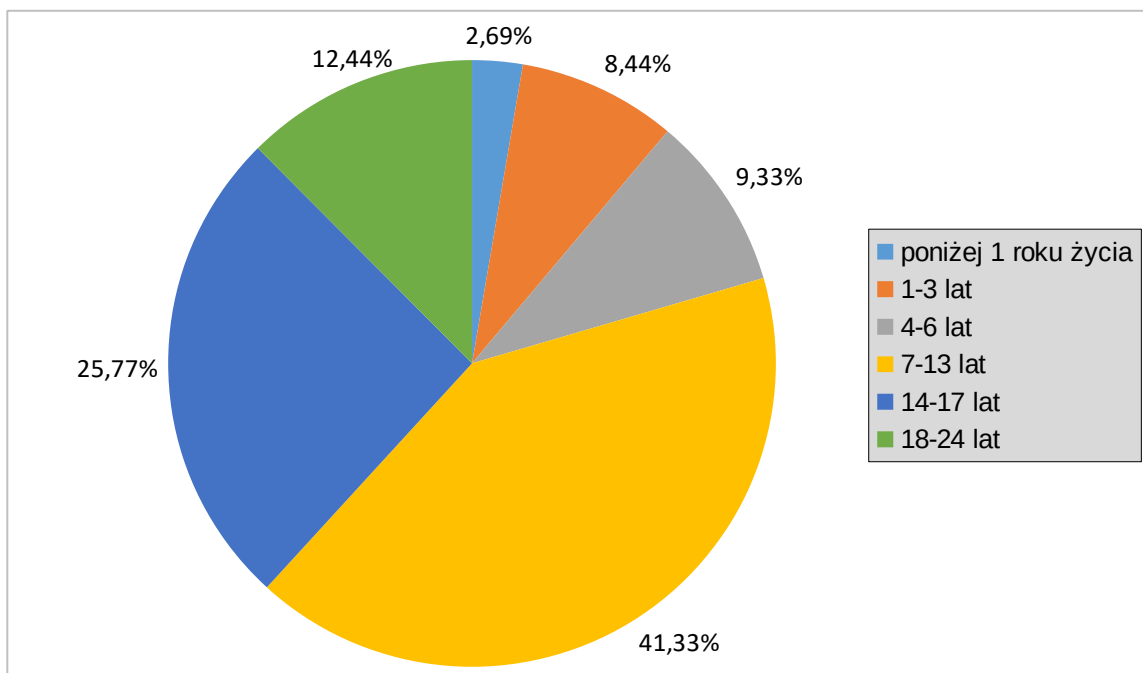
Wykres nr 3 „Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej”

Wykres nr 4 „Wiek rodziców zastępczych”

Wykres nr 5 „Wiek dzieci w pieczy zastępczej”

Z analizy wieku dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka oraz ich opiekunów wynika, że najwięcej dzieci jest w wieku od 7 do 17 lat, natomiast 59,61 % opiekunów to osoby powyżej 51 roku życia.

Z analizy powyższych danych oraz z bezpośrednich obserwacji pracowników wynika, że znaczna różnica wieku pomiędzy opiekunem a dzieckiem powoduje m. in. dysfunkcje opiekuńczo – wychowawcze w zakresie fizycznym, społecznym i technologicznym. Wiele trudności nasila się w okresie dojrzewania dzieci zwłaszcza jeśli wykazują zachowania opozycyjno – buntownicze. Natomiast wiek opiekunów determinuje małą ich elastyczność.

WYDATKI NA RODZINNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ

Tabela nr 8 „Pomoc udzielona rodzinnym domom dziecka w okresie latach 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Wydatki na rodzinne domy dziecka ogółem	602.463	643.220	770.529
w tym			
1. świadczenia	333.882	357.311	426.822
2. wynagrodzenia: w tym	268.581	285.909	343.707
- dla prowadzących	205.808	221.157	263.761
- dla osób zatrudnionych do pomocy	62.773	64.753	79.946

Tabela nr 9 „Pomoc udzielona rodzinom zastępczym na terenie Kalisza w latach 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Wydatki ogółem	2.057.052	2.023.907	2.025.219
w tym świadczenia	1.839.129	1.826.609	1.881.662
wynagrodzenia:	217.923	197.299	143.557
w tym			
- dla zawodowych rodzin zastępczych	198.835	182.390	123.238
- dla osób zatrudnionych do pomocy	19.087	14.909	20.319

Pomoc udzielana rodzinom zastępczym na terenie innych powiatów, w których przebywają dzieci pochodzące z terenu Miasta Kalisza w latach 2016-2018 kształtowała się w następujący sposób:

- 2016r. – 488.045,44 zł.
- 2017r. – 465.995,76 zł.

- 2018r. – 495.781,05 zł.

Z przedstawionych danych wynika, że wydatki dla rodzinnych domów dziecka sukcesywnie wzrastają (zwiększyła się liczba rodzinnych domów dziecka), natomiast wydatki dla rodzin zastępczych utrzymują się na podobnym poziomie (w 2018r. świadczenia na utrzymanie dzieci były waloryzowane). Zaznaczyć należy, że w analizowanym okresie sytuacja ekonomiczna rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka poprawiła się z uwagi na wprowadzenie rządowych programów: od 2016r. rodziny otrzymują dodatek wychowawczy (500+) na każde dziecko oraz w 2018r. – rodziny otrzymały świadczenie „Dobry start”.

Pozyskiwanie dodatkowych środków

W latach 2016-2018 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu pozyskał środki w ramach Resortowego Programu Wspierania Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej – Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na dofinansowanie do wynagrodzeń koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

- w 2016r. pozyskano dotację w wysokości 34.188 zł. (wykorzystano 33.319,71 zł.)
- w 2017r. pozyskano dotację 94.020,00 zł (wykorzystano 89.739,44 zł.)
- w 2018r. pozyskano dotację 87.971,00 zł. (wykorzystano 83.669,08 zł.)

Poszukiwanie kandydatów na rodziny zastępcze

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu promuje rodzicielstwo zastępcze i pozyskuje kandydatów na rodziny zastępcze. W latach 2016 – 2018 kampania promująca rodzicielstwo zastępcze odbywała się przede wszystkim poprzez reportaże i spoty informacyjne w lokalnej prasie i radiu, plakaty oraz ulotki (słupy ogłoszeniowe, autobusy KLA, budynki i instytucje w mieście) oraz w trakcie niektórych wydarzeń w tym Kino Kobiet, obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego).

Szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu każdego roku przeprowadzają szkolenia dla kandydatów na spokrewnione rodziny zastępcze. Szkolenia przeprowadzane są według indywidualnego planu szkolenia. W przeciągu ostatnich trzech lat przeszkolono 39 osób – kandydatów na spokrewnione rodziny zastępcze.

MOPS w Kaliszu przeprowadza również szkolenia dla kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze. W okresie od 2016r do 2018r. szkolenie dla kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze programem Pride ukończyły w sumie 32 osoby.

Ponadto w 2018r. odbyło się szkolenie dla kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze oraz dla prowadzących rodzinne domy dziecka - dofinansowane ze środków Unii Europejskiej, w którym wzięło udział 6 osób.

Wspieranie rodzin zastępczych poprzez dodatkowe szkolenia i grupę wsparcia

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu funkcjonuje grupa wsparcia dla rodzin zastępczych prowadzona przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Spotkania grupy mają miejsce w Klubie Integracji Społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu. Podczas spotkań uczestnicy grupy mają możliwość dzielenia się własnymi doświadczeniami i emocjami. Grupa wspólnie poszukuje nowych rozwiązań codziennych problemów, doradza, wymienia się doświadczeniami.

W okresie 2017-2018 – grupa wsparcia funkcjonowała min. w ramach projektu „Równi na starcie”.

Dzięki dofinansowaniu ze środków unijnych „Równi na starcie” w latach 2017-2018 możliwe było zorganizowanie szkoleń wzmacniających kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka.

W pierwszym etapie w 2017r. w szkoleniach, które prowadzili dr Justyna Leszka i dr Przemysław Gąsiorek wzięło udział - 57 osób, w szkoleniu dla prowadzących rodzinne domy dziecka wzięło udział 8 osób.

W roku 2018 w szkoleniach wzmacniających kompetencje wychowawcze z dr Przemysławem Gąsiorkiem wzięło udział kolejnych 36 osób, natomiast w szkoleniu

dotyczącym problematyki dziecka z zespołem FAS przeprowadzonym przez dr Małgorzatę Klecką wzięło udział w sumie 60 osób. Przeprowadzona była również druga część szkolenia dla prowadzących rodzinne domy dziecka.

Podkreślić należy, że odbyte szkolenia cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Jak wynikało z relacji samych uczestniczących powyższe szkolenia wpływały na zmiany w postrzeganiu sytuacji i zachowań dziecka oraz ukierunkowały na dobrane odpowiednich metod pracy z dzieckiem.

Szkolenia wzmacniające kompetencje wychowawcze opiekunów zastępczych winny być stałym elementem wsparcia systemu pieczy zastępczej.

KOORDYNATORZY RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe oraz rodzinne domy dziecka zostają objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na ich wniosek. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z przepisami, ma pod swoją opieką nie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

Koordynatorzy w ramach zadaniowego czasu pracy mają w szczególności udzielać pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, we współpracy z rodziną zastępczą opracować plan pomocy dziecku umieszczonemu w rodzinnej pieczy zastępczej, jak również udzielać wsparcia pełnoletnim wychowankom.

Poza wymienionymi powyżej zadaniami koordynatora warto zwrócić uwagę na szereg innych obowiązków, do których należą między innymi:

- wydawanie opinii dotyczącej możliwości powrotu dziecka pod opiekę rodziców;
- uczestniczenie w posiedzeniach w sprawie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych;
- dokonywanie oceny rodziny, przygotowywanie, wspólnie z wychowankiem i rodziną zastępczą, indywidualnego programu usamodzielnienia;
- dokonywanie analizy kandydatów zgłaszających swą gotowość do utworzenia rodziny zastępczej;
- angażowanie się w coroczne kampanie promujące ideę rodzicielstwa zastępczego.

W ramach wypełniania obowiązków koordynator współpracuje z asystentami rodziny, psychologami, przedszkolami i szkołami, sądem rodzinnym i kuratorami, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, instytucjami opiekuńczo-wychowawczymi oraz jednostkami służby zdrowia. Podjęta współpraca ma na celu dobrze zdiagnozować sytuację dziecka i zaplanować optymalne wsparcie i działania pomocowe.

Dodatковым wyzwaniem jest duży wachlarz problemów, z jakimi borykają się rodziny zastępcze, które wynikają z różnorodnych przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny objęte tą formą pomocy odwiedzane są przez koordynatora w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej, dzięki czemu umożliwione są wnikliwe i wysoce

zindywidualizowane działania na rzecz dziecka i rodziny. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej ze względu na specyfikę pracy dostępny jest dla rodziny w każdym przypadku. Kiedy problem wymaga natychmiastowej interwencji działania podejmowane są bez względu na porę dnia. Koordynatorzy realizując zadania możliwie jak najczęściej odwiedzają rodziny zastępcze (w zależności od potrzeb rodziny i od nasilenia problemów opiekuńczo-wychowawczych).

W trakcie tych wizyt do najczęstszych tematów poruszanych w trakcie rozmów zaliczyć można problemy zdrowotne, rozwojowe i emocjonalno-społeczne, problemy edukacyjne dot. nauki i absencji, zaburzenia zachowania, problemy w relacjach rodziny zastępczej i biologicznej dziecka, dysfunkcje, które są konsekwencją trudnej historii życia dziecka, sytuacje kryzysowe np. choroba opiekuna, żałoba, ryzyko wypalenia, problemy w funkcjonowaniu rodziny, problemy we wzajemnych relacjach rodziny zastępczej i osoby usamodzielnianej oraz problemy dot. procesu usamodzielniania, a także trudności rodzin zastępczych we współpracy z instytucjami, problemy ekonomiczne czy ryzyko rozwiązania rodziny zastępczej.

Koordynator uczestnicząc w życiu codziennym rodziny dba o spójność tej rodziny, ich wzajemne relacje i nawiązywanie więzi emocjonalnych oraz odbudowywanie u dzieci poczucia wartości.

W przypadku rodzin spokrewnionych wielokrotnie występuje konieczność modyfikowania metod wychowawczych stosowanych przez opiekunów i zapewnienie odpowiedniej pomocy służącej niwelowaniu wcześniej powstałych deficytów. W tym przypadku zadaniem koordynatora jest skuteczne wzmacnianie rodziny w umiejętnościach opiekuńczo-wychowawczej, w zaspakajaniu podstawowych potrzeb dziecka i właściwej komunikacji dostosowanej do odpowiedniego wieku dziecka.

Zdarza się, że w rodzinach zastępczych pojawiają się konflikty czy nieporozumienia, które wymagają od koordynatorów wielokrotnych rozmów z dziećmi jak i ich opiekunami, aby móc je załagodzić lub rozwiązać. W bardziej złożonych sytuacjach niezbędna jest pomoc psychologiczna. Dzięki temu, że koordynator jest pierwszą osobą do kontaktu, ta pomoc udzielana jest bardzo szybko.

Tabela nr 10 „Liczba etatów koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej”

rok	2016	2017	2018
Liczba etatów/osób	3,5 etatu / 4 osoby	4,5 etatu / 5 osób	5 etatów / 6 osób

Tabela nr 11 „Liczba rodzin zastępczych i dzieci objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej”

Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
60	102	70	118	82	144

Dodatkowo koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wspierają rodziny zastępcze w formie grupy wsparcia. Nierzadko koordynatorzy są zaangażowani w działania zmierzające do nawiązania i podtrzymania kontaktu z rodzicami biologicznymi, z którymi współpracuje asystent rodziny, ale warto też wspomnieć, że koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej są również w kontakcie z rodzicami dzieci przebywającymi w pieczy zastępczej, którzy nie mają przydzielonego asystenta rodziny. To do koordynatora należy ustalenie kontaktu dziecka z rodzicami, miejsce spotkania z nimi, a w razie potrzeby zapewnienie obecności psychologa.

Zauważa się, że dzięki współpracy z asystentami rodziny i pracownikami socjalnymi zwiększa się szansa powrotu dziecka do środowiska naturalnego.

Efektywnie wygląda również współpraca koordynatorów z wychowankami, szczególnie tymi u których koordynator jest opiekunem usamodzielnienia lub pełnoletni wychowanek pozostaje w rodzinie zastępczej.

W opinii koordynatorów rodziny zastępcze będące pod ich opieką starają się nie ukrywać swoich problemów i dzięki temu otoczone są szczególnym wsparciem, budują z rodzinami więź terapeutyczną oraz podejmują wspólne działania mające na celu rozwiązanie bieżących trudności w niezwykle szybkim czasie.

Efektom pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej jest m. in. to, że wychodzą oni naprzeciw oczekiwaniom rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, wspierają ich w trudach codziennej pracy, w razie potrzeb pomagają w rozwiązywaniu występujących trudności, wskazują rozwiązania lub pomagają w realizacji założeń planu pracy z dzieckiem. Koordynator to osoba, która zna opiekunów oraz ich dzieci,

jest godna zaufania na tyle, że rodziny nie ukrywają żadnych niepowodzeń związanych z wychowywaniem dzieci czy swoich wątpliwości odnośnie metod wychowawczych. Pozostałe rodziny zastępcze, nieobjęte pomocą koordynatora otrzymują wsparcie pracowników socjalnych Działu Pomocy Rodzinie i Dziecku.

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Skierowanie do instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje w sytuacji, gdy brakuje możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub jest to uzasadnione z innych ważnych powodów.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

1) placówek opiekuńczo – wychowawczych, w tym typu:

- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno – terapeutycznego,
- rodzinnego.

2) regionalnych placówek opiekuńczo – terapeutycznych,

3) interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych.

Na terenie Miasta Kalisza funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego tj. Dom Dziecka w Kaliszu, który znajduje się przy ul. Skarszewskiej i przeznaczony jest na 30 miejsc oraz Filia Domu Dziecka - w bloku przy ul. Prostej i przeznaczona jest na 10 miejsc, co łącznie daje 40 miejsc. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówce tej od 1.01.2021 roku nie będzie mogło przebywać więcej niż 14 dzieci, co spowoduje konieczność dostosowania jej do obowiązujących standardów wynikających z przepisów.

Przedmiotem działalności placówki jest zapewnienie dzieciom całodobowej, ciągłej lub okresowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie ich niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, w tym emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także zapewnienie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia. Wychowankowie integrują się ze społecznością lokalną, aktywnie uczestniczą w życiu społecznym, szkolnym oraz biorą udział w różnego rodzaju kółkach zainteresowań. Wychowankowie przebywający w Domu Dziecka mają zapewnioną pomoc pedagogiczną i psychologiczną, uczestniczą w wyjazdach podczas ferii zimowych i wakacji letnich.

Tabela nr 12 „Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Kaliszu”

Dom Dziecka w Kaliszu	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Średnia miesięczna liczba dzieci	40	36	39

Tabela nr 13 „Napływ dzieci do placówek opiekuńczo - wychowawczych”

Liczba nowo umieszczonych dzieci	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Dom Dziecka w Kaliszu	7	9	12
Placówki opiekuńczo-wychowawcze poza Kaliszem	13	6	13

Tabela nr 14 „Odpływ dzieci z Domu Dziecka w Kaliszu na przestrzeni lat 2016-2018”

rok	2016	2017	2018
Liczba dzieci opuszczających Dom Dziecka w Kaliszu	10	11	8
W tym powrót do domu rodzinnego	0	2	1
przysposobienie	1	0	0
usamodzielnienia	3	6	3
umieszczone w innej placówce opiekuńczo-wychowawczej	2	0	0
umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej	3	3	3
Inne (np.: umieszczenie w schronisku)	1	0	1

Ze względu na ograniczoną liczbę miejsc w Domu Dziecka w Kaliszu, w przypadku wydania przez sąd postanowienia o umieszczeniu dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej, konieczne staje się poszukiwanie, a następnie umieszczenia dzieci z terenu Miasta Kalisza w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.

Tabela nr 15 „Pobyty dzieci pochodzących z Kalisza, a umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów wraz z poniesionymi wydatkami”

POWIAT	ROK 2016		ROK 2017		ROK 2018	
	DZIECI	Wydatki	DZIECI	Wydatki	DZIECI	Wydatki
KALISKI	8	348.051	6	301.750	5	179.608
PLESZEWSKI	29	828.374	25	1.003.894	28	738.425
JAROCIŃSKI	3	153.480	3	156.804	3	158.782
TURECKI	1	32.232	1	19.047	1	-
SIERADZKI	4	185.795	3	186.704	3	42.031
PIOTRKOWSKI	1	295	-	-	-	-
WAŁBRZYSKI	3	37.246	-	-	-	-
WIELUŃSKI	-	-	1	29.971	1	44.004
WROCLAW					1	8.560
RAZEM	49	1.585.475	39	1.698.172	42	1.171.411

Podkreślić należy, że ponoszone wydatki za dzieci umieszczone na terenie innych powiatów uzależnione są od okresu pobytu dzieci w konkretnej placówce w danym roku kalendarzowym, jak również od ustalonego średniego miesięcznego kosztu utrzymania jednego dziecka w placówce.

Poniższa tabela przedstawia tendencję wzrastających średnich miesięcznych kosztów utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów. Miasto Kalisz nie ma wpływu na kształtowanie się poniższych kosztów utrzymania.

Tabela nr 16 „Średni miesięczny koszt utrzymania dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza Kaliszem”

Nazwa placówki	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Dom Dziecka w Liskowie	4.563	5.122	5.188
Dom Dziecka w Pleszewie	3.907	3.960	4.051
Pogotowie Opiekuńcze w Pleszewie	3.659	3.916	3.934
Dom Wsparcia Dziecka i Rodziny „Domostwo” w Górze	4.319	4.367	4.432
Dom dla Dzieci i Młodzieży w Nowym Świecie	2.721	-	-
Dom Dziecka w Jedlinie-Zdrój	3.338	-	-
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Tomisławicach pow. sieradzki	4.516	-	-
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Rafałowie	4.917	5.210	5.855
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Aniołów Stróżów w Ostrowie Kaliskim	-	-	5.675
Dom Dziecka w Kaczkach Średnich (prowadzone przez Stowarzyszenie „Dajmy szansę” OPP)	-	-	2.853

W placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego w Białobłotach średni miesięczny koszt utrzymania kształtował się następująco: w 2016r. - 2.779 zł, w 2017r. - 2652,46 zł, w 2018r. - 2.777 zł (niższy koszt wynika min. z braku kosztów obsługi administracyjnej).

Niższe koszty utrzymania w niektórych placówkach wynikają z faktu, że są one prowadzone przez organizacje pozarządowe i mogą uzyskiwać dodatkowe środki w postaci darowizn albo odpisu 1% podatku.

Spośród dzieci, które w 2018 roku przebywały w Domu Dziecka w Kaliszu tylko 2 małych było dziećmi poniżej 10 roku życia, w tym 1 dziecko, które było dziecko

małoletniej wychowanki tej placówki oraz 8 letniego chłopca, który został umieszczony wspólnie ze starszym rodzeństwem.

Z danych posiadanych przez MOPS w Kaliszu wynika, iż z 13 dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza Miastem Kalisz w 2018r. tylko 2 dzieci było poniżej 10 roku życia (1 dziecko w wieku 8 lat , 1 dziecko w wieku 9 lat). Nadmienić jednak należy iż dzięki pracy pracowników socjalnych i aktywnemu poszukiwaniu rodziny zastępczej 1 dziecko po ok 3 miesiącach pobytu w placówce zostało postanowieniem Sądu umieszczone w rodzinie zastępczej. Drugie z dzieci, może przebywać w placówce opiekuńczo-wychowawczej, gdyż dopuszcza to art. 95 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który podaje, że umieszczenie dziecka poniżej 10 roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej (...) jest możliwe (...) w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Warto podkreślić, iż w przypadkach wydawania przez sąd postanowień o umieszczeniu dzieci poniżej 10 roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej MOPS w Kaliszu poczynił starania w kierunku znalezienia rodziny zastępczej i zmiany postanowienia sądu.

W 2018 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu nie kierował dzieci poniżej 7 roku życia do placówek opiekuńczo - wychowawczych.

USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE

Ważnym zadaniem wynikającym z ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zmianami) jest wsparcie wychowanków którzy po osiągnięciu pełnoletniości opuszczają rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze. Usamodzielnienie jest długotrwałym procesem , który ma na celu podjęcie przez osobę usamodzielniającą się dojrzałego życia. Procesem usamodzielnienia objęci są również wychowankowie opuszczający min. zakłady poprawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapeutyczne (którzy usamodzielniają się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12.03.2004r. o pomocy społecznej Dz. U. z 2018r. poz. 1508 ze zmianami).

Niezależnie od tego z jakiego typu pieczy zastępczej czy instytucji usamodzielnia się wychowanek, formy pomocy są jednakowe, a różnice występują jedynie w zasadach ich przyznawania oraz wysokościach poszczególnych świadczeń.

Rozpoczęcie procesu usamodzielnienia musi być poprzedzone działaniami o charakterze formalnym. Do nich należy zaliczyć:

- co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletniości przez osobę usamodzielnianą wskazanie osoby, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia,
- co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletniości złożenie indywidualnego programu usamodzielnienia, który określa zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, sposób uzyskania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, sposób pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnioną zatrudnienia,
- w terminie zgodnym z ustaleniami zawartymi w programie usamodzielnienia złożenie wniosków o objęcie pomocą:
 - na kontynuowanie nauki,
 - na zagospodarowanie w formie rzeczowej,
 - na usamodzielnienie.

Tabela nr 17 „Liczba usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków w latach 2016-2018 z podziałem na formy pomocy*”

	2016r.	2017r.	2018r.
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	54	58	61
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	20	7	7
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	14	8	13

* uwzględniono wychowanków opuszczających pieczę zastępczą (zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) oraz wychowanków opuszczających ośrodki (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej)

Tabela nr 18 „Wydatki na pomoc dla usamodzielnianych wychowanków*”

	2016	2017	2018
W tym: Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	222.759	219.423	278.832
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	101.262	32.151	38.441
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	46.700	33.573	56.100
RAZEM	370.721	285.147	373.372

* uwzględniono wychowanków opuszczających pieczę zastępczą (zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) oraz wychowanków opuszczających ośrodki (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej)

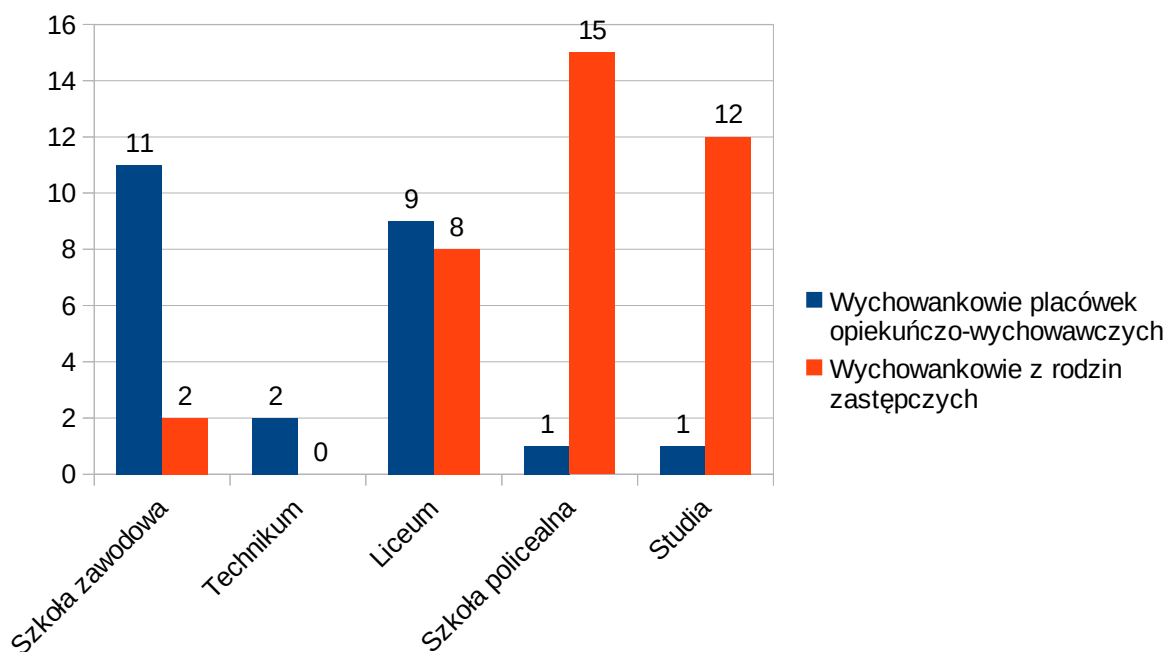
Z powyższych zestawień wynika, że liczba wychowanków kontynuujących naukę pozostaje na podobnym poziomie. Liczba wychowanków korzystających z pomocy w danym roku na zagospodarowanie w formie rzeczowej i pomocy pieniężnej na usamodzielnienie

uzależniona jest od osobistej sytuacji życiowej wychowanków.

Wydatki na pomoc dla usamodzielnianych wychowanków w 2018r. wzrosły w stosunku do 2017r. o ponad 30%.

Z opracowań własnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że około 20% osób usamodzielnianych rezygnuje z kontynuowania nauki w szkole (dane za okres od stycznia do grudnia 2018r.). Poziom edukacji, na którym kontynuują naukę osoby usamodzielniane jest zróżnicowany i wiąże się z typem pieczy zastępczej, w której osoby te przebywały. Ilustruje to poniższy wykres.

Wykres nr 6 „Wychowankowie korzystający z pomocy na kontynuowanie nauki z podziałem na etapy edukacji w 2018 roku”

Grupę osób opuszczających różne formy pieczy zastępczej cechuje również różnica posiadanych przez nie zasobów mieszkaniowych. Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wychowanków jest jednym z podstawowych warunków pomyślnej realizacji procesu usamodzielnienia i ustawowego zapisu prawa do pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Zadanie to realizowane jest poprzez między innymi umożliwienie osobie usamodzielnianej zamieszkania w mieszkaniu chronionym oraz pomoc

przy złożeniu wniosku o uzyskanie mieszkania z zasobów miasta.

Aby wspomóc osoby usamodzielniane, w 2017 roku przy ulicy Zamkowej w Kaliszu powstało mieszkanie chronione w ramach projektu realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej „Równi na starcie”.

Mieszkanie chronione przy ul. Zamkowej w Kaliszu stanowi samodzielne mieszkanie przeznaczone wyłącznie dla usamodzielniających się wychowanków. Składa się z pięciu pokoi mieszkalnych, wspólnie użytkowanej kuchni, przedpokoju, dwóch łazienek, spiżarni. Przeznaczone jest dla 6 wychowanków. Na dzień 31.12.2018r w mieszkaniu tym przebywało 5 usamodzielnianych wychowanków.

Remont mieszkania dla wychowanków został sfinansowany ze środków budżetu Miasta Kalisza. Jest to wkład własny do projektu "Równi na starcie". Remont został przeprowadzony przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych w Kaliszu. Wyposażenie mieszkania, całe umeblowanie, sprzęt AGD i inne przedmioty codziennego użytku zostały zakupione ze środków Unii Europejskiej.

Dla potrzeb mieszkańców mieszkania chronionego zatrudnionych jest 4 opiekunów, łącznie w wymiarze jednego etatu, którzy sprawują nadzór nad mieszkaniem, a także służą pomocą i wsparciem dla młodzieży, która tam przebywa.

Ponadto na przełomie lat 2017 i 2018 w MOPS w Kaliszu prowadzona była grupa wsparcia dla wychowanków w ramach projektu „Równi na starcie”. Celem grupy było udzielanie wzajemnego wsparcia, omówienie przysługujących form pomocy dla osób usamodzielnianych oraz ich planów życiowych.

ANALIZA SWOT OBSZARU WSPARCIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ W MIEŚCIE KALISZU

Słabe strony:

- zbyt mała liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych (zwłaszcza dla dzieci niepełnosprawnych, licznych rodzeństw oraz dzieci w starszym wieku),
- duża liczba osób starszych pełniących funkcje rodziny zastępczej,
- nasilające się dysfunkcje rodziców biologicznych i konieczność podejmowania specjalistycznych działań wobec nich,
- brak motywacji wychowanków do realizacji zadań wynikających z programu usamodzielnienia,
- brak organizacji pozarządowych w obszarze pieczy zastępczej,
- niewystarczające zasoby własne min. brak pogotowia rodzinnego i placówki interwencyjnej,
- standaryzacja placówek opiekuńczo – wychowawczych mająca nastąpić od 2021 roku.

Mocne strony:

- umieszczanie większości dzieci pozbawionych opieki rodziców w rodzinnej pieczy zastępczej,
- wypracowane pozytywne relacje z rodzinami zastępczymi,
- wyspecjalizowana kadra świadcząca wszechstronne poradnictwo specjalistyczne,
- wypracowane dobre relacje z innymi jednostkami organizacyjnymi w obszarze pieczy zastępczej,
- regularne szkolenia podnoszące kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka,
- Dom Dziecka w Kaliszu,
- 6 rodzinnych domów dziecka,
- mieszkania chronione,
- dobry wizerunek MOPS.

Szanse:

- dobra sytuacja finansowa kraju,
- zróżnicowany rynek pracy, mniejsze bezrobocie,
- możliwość pozyskiwania dodatkowych funduszy europejskich i krajowych,
- rewitalizacja Kalisza.

Zagrożenia:

- społeczna obojętność na problemy dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej,
- ryzyko niewystarczających środków finansowych na pieczę zastępczą ze środków Miasta Kalisza z przeznaczeniem na świadczenia fakultatywne,
- uzależnienia tj. alkoholizm, narkotyki i dopalacze; (dostępność dopalaczy, które stają się coraz częstszą przyczyną umieszczania dzieci w pieczy zastępczej),
- ustawowa regulacja standardów placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- procesy demograficzne: starzenie się społeczności Kalisza, zmniejszająca się liczba mieszkańców miasta, duża liczba rozwodów,
- przestępczość wychowanków dyskwalifikująca ich z niektórych form pomocy,
- odejścia pracowników i rotacja na stanowiskach.

Najistotniejszym aspektem do dalszego rozwoju lokalnego systemu pieczy zastępczej będą trzy obszary:

- obszar funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej,
- obszar podnoszenia kwalifikacji pracowników dla podnoszenia poziomu specjalistycznego wsparcia,
- obszar dotyczący podnoszenia i poprawy warunków lokalowych i technicznych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

CELE I REZULTATY PROGRAMU

Cel główny: rozwijanie lokalnego systemu pieczy zastępczej

Cel szczegółowy I: Promocja rodzicielstwa zastępczego i systematyczne zwiększanie liczby rodzin zastępczych.

Zadania:

1. Kolportaż ulotek oraz plakatów na terenie miasta.
2. Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w mediach, stała informacja na stronie internetowej MOPS Kalisz.
3. Organizacja wydarzeń i eventów promujących rodzicielstwo zastępcze, w szczególności konferencji, pikników i miejskich happeningów.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba wykorzystanych druków reklamowych.
- Liczba audycji radiowych, programów telewizyjnych oraz artykułów prasowych, promujących zastępcze rodzicielstwo.
- Liczba odsłon zakładki dot. rodzicielstwa zastępczego na stronie internetowej MOPS.
- Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących zastępcze rodzicielstwo.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu

Cel szczegółowy II: Szkolenie i kwalifikacja kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz szkolenia kadry pomocy społecznej i organizacji systemu pieczy zastępczej w Kaliszu

Zadania:

1. Nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzących rodzinne domy dziecka.
2. Analiza sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej oraz skierowanie osób spełniających podstawowe kryteria ustawowe na szkolenie.
3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do prowadzenia rodziny zastępczej i/lub rodzinnego domu dziecka oraz dla funkcjonujących rodzin zastępczych, w tym zawodowych.
4. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym pieczę zastępczą w formie grup wsparcia i poradnictwa indywidualnego.
5. Zapewnienie pracownikom MOPS profesjonalnych i zindywidualizowanych szkoleń zawodowych, kursów, innych form podnoszenia kwalifikacji oraz zapewnienie możliwości aktualizowania swoich kwalifikacji zawodowych.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym: liczba kandydatów pozytywnie zaopiniowanych, liczba kandydatów negatywnie zaopiniowanych, liczba kandydatów, którzy zrezygnowali z udziału w procesie kwalifikacyjnym.
- Liczba przeprowadzonych szkoleń oraz liczba osób, które je ukończyły z wynikiem pozytywnym: dla kandydatów, dla funkcjonujących rodzin zastępczych.
- Liczba spotkań grup wsparcia dla rodzin zastępczych.
- Liczba udzielonych rodzinom zastępczym porad specjalistycznych.
- Liczba pracowników MOPS, którzy podnieśli lub zaktualizowali swoje kwalifikacje zawodowe.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu

Cel szczegółowy III: Przygotowanie rodziny zastępczej na przyjęcie dziecka

Zadania:

1. Udzielenie szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej oraz przekazanie wymaganej dokumentacji oraz objęcie rodziny zastępczej wsparciem i pomocą koordynatora pieczy zastępczej lub pracownika socjalnego.
2. Przyznanie i realizacja świadczeń pieniężnych dla rodziny zastępczej.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora.
- Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem pracownika socjalnego.
- Liczba dzieci, przebywających w rodzinach zastępczych w danym roku kalendarzowym.
- Wydatki na świadczenia dla rodzin zastępczych w danym roku kalendarzowym, w tym:
 - a/ jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka,
 - b/ świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, dodatek na dziecko niepełnosprawne,
 - c/ dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
 - d/ środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego,
 - e/ świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu,
 - f/ dodatek wychowawczy
 - g/ świadczenie „Dobry start”.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu

Cel szczegółowy IV: Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych

Zadania:

1. Przeprowadzanie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej, oceny rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji i jakości wykonywanej pracy.
2. Współpraca z sądem i innymi instytucjami w zakresie monitoringu sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba sporządzonych ocen sytuacji dziecka.
- Liczba sporządzonych ocen rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka, w tym liczba ocen negatywnych.
- Liczba dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą, w tym: powrót do rodziny pochodzenia, adopcja, piecza instytucjonalna, zmiana rodziny zastępczej, inne.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu

Cel szczegółowy V: Usamodzielnianie wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej

Zadania:

1. Opracowywanie i realizacja programów usamodzielnienia oraz ich aktualizacja.
2. Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej oraz wsparcia osobom opuszczającym pieczę zastępczą.
3. Wypłata przewidzianych ustawą świadczeń: na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie, na zagospodarowanie.

4. Umożliwienie usamodzielnianym wychowankom zamieszkania w mieszkaniu chronionym.
5. Pomoc w uzyskaniu własnego lokalu mieszkalnego.
6. Przygotowanie projektu i złożenie wniosku o dofinansowania ze środków krajowych lub europejskich w celu wprowadzenia wychowanków pieczy zastępczej na otwarty rynek pracy poprzez wspierane zatrudnienie, podmioty ekonomii społecznej, szkolenia zawodowe, kursy.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba opracowanych indywidualnych programów usamodzielnienia.
- Liczba wychowanków pieczy zastępczej, którzy w danym roku kalendarzowym skorzystali z poszczególnych form pomocy.
- Wydatki na świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.
- Liczba wychowanków, którym udzielono pomocy w formie mieszkania chronionego.
- Liczba wychowanków, którym udzielono wsparcia, wskazówek i porad w staraniach o uzyskanie lokalu mieszkalnego.
- liczba wychowanków, którzy podnieśli swoje kwalifikacje zawodowe.
- liczba osób, które wzięły udział w kursach i szkoleniach zawodowych.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu we współpracy z innymi instytucjami lub organizacjami pozarządowymi.

Cel szczegółowy VI: Osiągnięcie ustawowych standardów dla instytucjonalnej pieczy zastępczej

Zadania:

1. Restrukturyzacja Domu Dziecka w Kaliszu w celu spełnienia kryteriów standaryzacji przewidzianej na rok 2021.

Fakultatywnie:

2. Przygotowanie projektu i złożenie wniosku o dofinansowanie ze środków europejskich w celu dostosowania Domu Dziecka w Kaliszu do kryteriów standaryzacji przewidzianej na 2021 rok.

Wskaźniki:

- dostosowanie Domu Dziecka w Kaliszu do standaryzacji przewidzianej ustawą –
powstanie placówek na 14 miejsc

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu, Dom Dziecka w Kaliszu,
organizacje pozarządowe.

LIMITY RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2019 – 2021

Tabela nr 19 „Zawarcie w ramach rodzinnej pieczy zastępczej umów na prowadzenie rodzinnych domów dziecka”

ROK	2019	2020	2021
	1	2	2

Tabela nr 20 „Limit tworzenia zawodowych rodzin zastępczych, w których umieszczone jest min. 3 dzieci (w tym - w przypadku rodziny zawodowej specjalistycznej, w której może być umieszczone jedno dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; dziecko na podstawie ustawy z dnia 26.10.1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich; lub jest to małoletnia matka z dzieckiem) na rok kalendarzowy”

ROK	2019	2020	2021
	2	3	3

MONITORING I EWALUACJA

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu będzie prowadził regularny monitoring oraz ewaluację w celu pozyskania informacji, czy program jest realizowany oraz czy w wyniku podejmowanych działań realizowane są poszczególne cele szczegółowe Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Kalisza na lata 2019-2021. Podstawą dokonywanej oceny będą gromadzone dane liczbowe, wymienione jako wskaźniki realizacji programu zawarte w rocznych sprawozdaniach sporządzanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu. Na podstawie zebranych danych cele i wskaźniki mogą być modyfikowane.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Poszczególne działania, podejmowane w celu realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021 będą finansowane w ramach budżetu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. Na realizację powierzonych zadań, związanych z zapewnieniem dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych oraz zadań związanych z usamodzielnianiem pełnoletnich wychowanków, opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu zabezpieczył środki finansowe w budżecie Miasta Kalisza na 2019 rok wg aktualnych potrzeb. W kolejnych latach przewiduje się, że realizacja poszczególnych zadań będzie finansowana z budżetu Miasta Kalisza do wysokości środków, przewidzianych na ten cel w danym roku kalendarzowym. Koszty realizacji Programu mogą ulec zmianie w przypadku pozyskania środków poza budżetowych, zmian wysokości pomocy zarówno dla rodzinnej pieczy jak i osób usamodzielnianych.

ZAKOŃCZENIE

Realizacja Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Kalisza na lata 2019 – 2021 wyznacza kierunki działań, zmierzające do efektywnego wzmocnienia systemu pieczy zastępczej oraz wspierania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą bez względu na jej formę.

Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu od lat skoncentrowane są na realizacji wielu projektów i działań na rzecz dziecka i jego otoczenia przy jednoczesnym utrzymaniu i rozwoju istniejących zasobów pieczy zastępczej rodzinnej oraz instytucjonalnej.

Realizacja Programu wymaga pełnego zaangażowania władz miasta i jednostek organizacyjnych (MOPS, Dom Dziecka), a także współpracy z innymi samorządami, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej, placówkami opiekuńczo – wychowawczymi, sądami, ośrodkiem adopcyjnym, placówkami oświatowymi, placówkami służby zdrowia, organizacjami pozarządowymi, organizacjami kościelnymi oraz rodzinami zastępczymi.

Spis tabel

1. „Przyczyny zgonów zarejestrowanych”
2. „Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w Kaliszu na przestrzeni lat 2016-2018”
3. „Liczba dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Kalisza w latach 2016-2018”
4. „Liczba rodzinnych domów dziecka i umieszczonych w nich dzieci w latach 2016-2018”
5. „Dzieci z terenu Kalisza przebywające w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w latach 2016-2018”
6. „Napływ dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Kalisza w latach 2016-2018”
7. „Liczba dzieci opuszczających pieczę zastępczą z terenu Kalisza na przestrzeni lat 2016-2018”
8. „Pomoc udzielona rodzinnym domom dziecka w latach 2016-2018”
9. „Pomoc udzielona rodzinom zastępczym na terenie Kalisza w latach 2016- 2018”
10. „Liczba etatów koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej”
11. „Liczba rodzin zastępczych i dzieci objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej”
12. „Liczba dzieci w Domu Dziecka w Kaliszu”
13. „Napływ dzieci do placówek opiekuńczo - wychowawczych”
14. „Odływ dzieci z Domu Dziecka w Kaliszu na przestrzeni lat 2016-2018”
15. „Pobyt dzieci pochodzących z Miasta Kalisza a umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów wraz z poniesionymi wydatkami w zaokrągleniu do pełnych złotych”
16. „Średni miesięczny koszt utrzymania dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza Kaliszem”
17. „Liczba usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków w latach 2016-2018 z podziałem na formy pomocy”
18. „Wydatki na pomoc dla usamodzielnianych wychowanków”
19. „Zawarcie w ramach rodzinnej pieczy zastępczej umów na prowadzenie rodzinnych domów dziecka”

20. „Limit tworzenia zawodowych rodzin zastępczych, w których umieszczone jest min. 3 dzieci (w tym - w przypadku rodziny zawodowej specjalistycznej, w której może być umieszczone jedno dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; dziecko na podstawie ustawy z dnia 26.10.1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich; lub jest to małaletnia matka z dzieckiem) na rok kalendarzowy”

1. „Piramida wieku mieszkańców Kalisza” (www.polskawliczbach.pl)
2. „Formy pieczy zastępczej na terenie Miasta Kalisza”
3. „Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej
4. „Wiek dzieci w pieczy zastępczej”
5. „Wiek rodziców zastępczych”
6. „Wychowankowie korzystający z pomocy na kontynuowanie nauki z podziałem na etapy edukacji”

1. „Formy rodzinnej pieczy zastępczej wg ustawy”

*Przewodniczący
Rady Miasta Kalisza
/.../
dr inż. Janusz Pęcherz*